

Boende för tillfällig arbetskraft

Kommunens krav och riktlinjer

2009-12-10

Innehåll

<u>Bakgrund och syfte.....</u>	<u>1</u>
<u>Problembeskrivning.....</u>	<u>1</u>
<u>Syftet med policyn.....</u>	<u>1</u>
<u>Kommunala krav och rutiner.....</u>	<u>1</u>
<u>Egenkontroll.....</u>	<u>1</u>
<u>Brandskydd.....</u>	<u>1</u>
<u>Byggnader.....</u>	<u>2</u>
<u>Miljö- och hälsoskydd.....</u>	<u>3</u>
<u>Livsmedelshantering och dricksvatten.....</u>	<u>4</u>
<u>Smittskydd.....</u>	<u>5</u>
<u>Avfallshantering.....</u>	<u>5</u>
<u>Avlopp och slam.....</u>	<u>6</u>
<u>Övrig lagstiftning.....</u>	<u>8</u>
<u>Allemansrätten.....</u>	<u>8</u>
<u>Nedskräpning.....</u>	<u>8</u>
<u>Arbetsmiljölagen.....</u>	<u>8</u>
<u>Tobakslagen.....</u>	<u>8</u>

Bakgrund och syfte

Problembeskrivning

Det kommer många bärplockare från andra länder till bland annat Strömsunds kommun för att plocka bär. I flera fall har det uppmärksammats att bärplockarnas boende har varit undermåligt. Det har till exempel handlat om dåliga möjligheter till personlig hygien och städning, att vatten, avlopp och avfallshantering inte fungerat på ett tillfredsställande sätt.

Ett annat problemområde är brandskyddet. I denna policy nämns detta dock endast översiktligt, målsättningen är dock att policyn i framtiden ska kompletteras med räddningstjänstens riktlinjer för denna typ av boende.

Syftet med policyn

Syftet med policyn är att fastställa och beskriva vilka krav som ska ställas på tillfälliga boenden i kommunen.

En policy underlättar både kommunikationen inom kommunen, mellan olika tjänstemän och förvaltningar. Den kan också användas för att vara tydlig i kommunikationen med verksamhetsutövarna, dvs. de som har ansvaret för de tillfälliga boendena.

Policyn är till stora delar lik som den policy som kommunerna i Västerbotten antagit. Många av verksamhetsutövarna har anläggningar i såväl Jämtland som Västerbotten. Att samma krav ställs oavsett vilken sida av kommungränsen man är verksam i ökar tydligheten och förenklar för verksamhetsutövarna.

Kommunala krav och rutiner

Egenkontroll

Genomgående krav på egenkontroll ställs på samtliga verksamheter som erbjuder inackordering för tillfällig arbetskraft. Verksamhetsutövaren ska ha kunskap om flertalet lagstiftningar. Vid kontroller, från någon av de myndigheter som kan vara berörda, krävs att man som verksamhetsutövare har skött sig enligt gällande riktlinjer/krav. För att kunna visa att man faktiskt följer de krav som finns, krävs en noggrann egenkontroll.

Brandskydd

Lag om skydd mot olyckor (2003:778)

Räddningstjänstlagen har ersatts av Lagen om skydd mot olyckor, LSO. Lagen betonar mer än tidigare lagar den enskildes ansvar. Detta ansvar gäller både privatpersoner och juridiska personer. Alla ansvarar för sin egen säkerhet och den verksamhet man bedriver. Vissa av de tillfälliga boendena omfattas av kravet på skriftlig redogörelse för brandskyddet. Brandskyddet ska framförallt säkerställa utrymningssäkerheten men även förhindra att brand uppstår och kan sprida sig. Det är därför av största vikt att de som vistas i de tillfälliga boendena får en tidig förvarning om att något har hänt och också kan hantera den släckutrustning som finns.

Verksamhetsutövarens ansvar

I ansvaret ingår att ägare och verksamhetsutövare ska arbeta systematiskt med sitt brandskydd och att detta systematiska arbete även ska dokumenteras. Det är ägaren av en fastighet som ansvarar för samordningen av brandskyddet.

Kommunens ansvar

Kommunens räddningstjänst (Norra Jämtlands Räddningstjänstförbund) kan kontrollera brandskyddet genom granskning av brandskyddsdokumentationen och tillsynsbesök. Om bristerna är så allvarliga att människors säkerhet äventyras, kan verksamheten stängas med omedelbar verkan.

Kontakta Norra Jämtlands Räddningstjänstförbund för mer information om vilka regler som gäller.

Byggnader

Plan- och bygglagen (PBL SFS 1987:10)

Plan- och bygglagen (PBL) innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten samt om byggande. Här beskrivs bland annat vilka åtgärder som kräver bygglov, hur kommunen kan ta ut avgifter m.m.

Till PBL är många andra lagstiftningar inom området knutna, bland annat:

- Boverkets byggregler BBR (BFS 1993:57 med ändringar t.o.m. BFS 2006:12)
- BVL (Byggnadsverklagen), BVF (Byggnadsverksförordningen), BKR (Boverkets konstruktionsregler) och BÄR (Boverkets allmänna råd om ändring av byggnad).
- OVK (Obligatorisk ventilationskontroll, SFS 1991:1273)

Verksamhetsutövarens ansvar

Det är den som för egen räkning utför eller låter utföra byggnads-, rivnings-, eller markarbeten som ska se till att arbetena utförs enligt bestämmelserna i lagstiftningen.

Kommunens ansvar

Samhällets tillsyn över att reglerna följs ligger på kommunens miljö- och byggnämnd. Nämnden är en myndighet vilken har att tolka reglerna och övervaka att de efterlevs, tillika göra ingripanden när så erfordras. Nämnden har också ett informationsansvar och det är dit man ska vända sig i enskilda ärenden. Regler om sanktioner finns i 10 kap PBL.

Följande krav ställs på anläggningen

- Bygglov/byggnanmälan behövs vid ny-, om- och tillbyggnad och det behövs även som regel vid ändrad användning, om man i en befintlig byggnad ordnar tillfälligt boende.
- För bygganden kan finnas krav på obligatorisk ventilationskontroll med besiktningensintervall 2-9 år beroende på typ av byggnad. Intyg om genomförd besiktning ska anslås på väl synlig plats i byggnaden.

Miljö- och hälsoskydd

Miljöbalken (1998:808)

Enligt miljöbalken ska en bostad särskilt ge betryggande skydd mot värme, kyla, drag, fukt, buller, radon, luftföroreningar och andra liknande störningar. Bostaden ska ha tillfredsställande luftväxling genom anordning för ventilation eller på annat sätt. Den ska ge möjlighet att upprätthålla en god personlig hygien och ha tillgång till vatten i erforderlig mängd och av godtagbar beskaffenhet till dryck, matlagning, personlig hygien och andra hushållsgöromål.

Verksamhetsutövarens ansvar

Enligt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll ska ansvarig för boendet fortlöpande kontrollera att det uppfyller gällande krav. Kontrollerna ska dokumenteras och sparas för att tillsynsmyndigheten (miljö- och byggnämnden) ska kunna kontrollera den vid besök.

Verksamheten ska i god tid anmälas till miljö- och byggavdelningen, en ny anmälan ska göras för varje säsong. Blankett finns hos miljö- och byggavdelningen och på kommunens hemsida.

Kommunens ansvar

Miljö- och byggnämnden ska i sin tillsyn "ägna särskild uppmärksamhet" åt denna typ av verksamheter (förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, § 45). Miljö- och byggnämndens bedömning är att angelägenhetsgraden av tillsyn över ett visst objekt bland annat bedöms genom huruvida de boende är beroende av omgivningens försorg, om de boende har möjlighet att välja ett annat boende och om de boende kan göra sin röst hörd.

Följande krav ställs på boendetrymmena

- Boenderum ska ha minst 2,40 m takhöjd och god ventilation (CO₂ under 1000 ppm).
- Boenderum ska ha en golvyta på minst 4 m² per bädd, dock minst 6 m² i boenderum med en bädd.
- En WC med handtvättfat per tio bäddar (vid urinoar kan antalet WC för manliga boende minskas till en WC för varje påbörjat 20-tal).
- Ett tvättställ/en tappvattenkran per tjugo bäddar (exklusive de handtvättfat som finns i direkt anslutning till toaletterna).
- Tvål och handduk (engångshanddukar bör prioriteras) ska finnas på toaletterna.
- En dusch per tio bäddar.
- Inomhus ska boendet vara i gott skick (inga tecken på fukt, mögel etc.).
- Utrymmen som används ska städas så god inomhusstandard uppnås.
- Välutrustat och välkött städutrymme (med utslagsvask) ska finnas på varje våningsplan.
- Utrymme och utrustning för klädvård (tvätt och tork) ska finnas.

Livsmedelshantering och dricksvatten

Livsmedelslagstiftning

Från och med 2006 har EU en gemensam livsmedelslagstiftning. I lagstiftningen fastställer man att livsmedelsföretagare är varje privat eller offentligt företag som med eller utan vinstsyfte bedriver någon av de verksamheter som hänger samman med alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan av livsmedel. Lagstiftningen slår fast att det är företagarens ansvar att se till att livsmedel som släpps ut på marknaden, kostnadsfri eller inte, inte ska vara skadliga för människan. Kravet på registrering gäller därför även om man hanterar mat för en liten grupp människor.

Verksamhetsutövarens ansvar

För att uppfylla kraven i lagstiftningen krävs att hela verksamheten registreras. Syftet med registreringen är att nämnden skall få kännedom om var en livsmedelsverksamhet är belägen samt vilken verksamhet som bedrivs.

Verksamhetsutövaren är ansvarig för att se till att egenkontroll för verksamheten uppfylls. Det grundläggande för alla verksamheter är att grundförutsättningarna ska vara uppfyllda, dvs.:

- Utbildning – det ska finnas rutiner för att säkerställa att personal i köket har tillräckliga kunskaper och att kunskaperna underhålls.
- Personlig hygien – det ska finnas rutiner för hur personal i köket ska vara klädd, hur handhygien ska skötas etc.
- Vatten – om lokalen har enskild brunn ska provtagningar ske för att säkerställa att vattnet är av god kvalitet.
- Rengöring – städning ska ske på ett bra och tillfredsställande sätt, om det är många personer inkopplade i köket bör det finnas skriftliga rutiner kring städning.
- Skadedjur – skadedjur ska inte kunna ta sig in och det ska finnas klara rutiner/ett program för att kunna söka tecken på detta.
- Lokaler, utrustning och underhåll – livsmedelsföretagaren ska se till att lokalen hela tiden underhålls.
- Temperatur – maten ska förvaras i rätt temperatur och för att kunna säkerställa detta krävs termometrar i samtliga kyl- och frysutrymmen.
- Mottagning av varor – de varor som kommer in till livsmedelsanläggningen ska uppfylla gällande kriterium, bl.a. ska det säkerställas att kylkedjan inte bryts.
- Avfall – ska hanteras så att varken skadedjur eller lukt kommer in i lokalen, avfall ska inte heller blandas med livsmedel i lokalen.

Utöver grundförutsättningarna krävs att man gör kontroller där det bäst behövs. Vid tillagning gäller att maten upphettas till tillräckligt hög temperatur. Hålls mat på varmhållning måste det säkerställas att maten håller tillräckligt hög temperatur för att inte bakterier ska kunna växa till. Detta ska dokumenteras. Även andra kontroller kan behövas.

Kommunens ansvar

Miljö- och byggnämnden ansvarar för att pröva ansökningar och anmälningar samt utöva kontroll av anläggningarna. Dessutom ska nämnden fastställa antalet provtagningar som verksamheten ska utföra om man har enskild vattenbrunn.

Följande krav ställs på verksamheten

- Anmälan om registrering ska göras. Blanketter finns hos kommunen och på www.stromsund.se.
- Om anläggningen har egen vattenbrunn, (ej kommunalt) krävs även att denna anläggning registreras. Kontinuerliga provtagningar av vattenkvalitén kommer att krävas.

Smittskydd

Smittskyddslagen (2004:168)

Landstingen har genom smittskyddsläkaren och behandlande läkare ansvar för att smittsamma sjukdomar bekämpas bland människor (personinriktat smittskydd). Förebyggande smittskyddsåtgärder vid t ex vissa typer av tillfälligt boende, berör således både smittskyddsläkare och miljö- och byggnämnden. Landstinget när det gäller personinriktat smittskydd och miljö- och byggnämnden när det gäller objektinriktat smittskydd.

Verksamhetsutövarens ansvar

I egenkontrollen ska smittskyddsaspekter ingå, såsom städ- och tvättrutiner, men även förebyggande arbete rörande t ex legionella.

Kommunens ansvar

Kommunen har ansvar för att smittsamma sjukdomar hos människor bekämpas genom att se till att åtgärder vidtas mot sådana djur, livsmedel, vattentäkter, avloppsvatten, ventilationsanläggningar och andra objekt som sprider eller misstänks sprida smittsamma sjukdomar (objektinriktat smittskydd).

Följande krav ställs på anläggningen

- Utgående temperatur i varmvattenberedare ska vara minst 60°C (med avseende på legionellatillväxten).
- Det ska vara god vattenomsättning så att inget vatten blir stående länge i ledningar.

Avfallshantering

Avfallslagstiftning

Miljöbalken (1998:808), kapitel 15 handlar om avfallshantering och reglerar huvuddragen i svensk avfallslagstiftning. Avfallsförordningen (2001:1063) innehåller regler om hur avfall ska hanteras, sorteras, transporteras m.m. Kommunens renhållningsordning innehåller bland annat lokala föreskrifter som beskriver hur avfallshanteringen sker i kommunen och vem som är ansvarig för hur uppkommet avfall ska hanteras och omhändertas.

Verksamhetsutövarens ansvar

Verksamhetsutövaren ska se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Verksamhetsutövaren ska betala beslutade avgifter och se till att informera de som bor och är verksamma i fastigheten/på anläggningen.

Kommunens ansvar

Kommunen ansvarar för hanteringen av hushållsavfall och tar ut en avgift för detta av alla hushåll och verksamheter som ger upphov till hushållsavfall och därmed jämförligt avfall.

Följande krav ställs på anläggningen

- Alla typer av boende ska teckna abonnemang för hämtning av hushållsavfall och därmed jämförligt avfall.
- Verksamhetsutövaren/fastighetsägaren ska kontakta kommunens renhållningsavdelning för att dels informera om verksamheten samt teckna avfallsabonnemang.
- Avfall som faller under producentansvaret ska sorteras ut ur hushållsavfallet och transporteras dit kommunen hänvisar. Material med producentansvar är: tidningar, pappersförpackningar, glasförpackningar, plastförpackningar, metallförpackningar och elektronikskrot (inklusive produkter med inbyggda batterier).
- Farligt avfall ska inte läggas i kärlet för hushållsavfall utan transporteras till därför avsedd plats.
- Eventuell kompostering av såväl hushållsavfall som latrin ska följa de kommunala regler och anvisningar som meddelas.
- Grovavfall ska transporteras till av kommunen anvisad plats. Grovavfall är sådant hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande eller har andra egenskaper som gör att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl.
- De boende ska förses med sopsäckar eller motsvarande som möjliggör för dem att samla det avfall som uppstår ute i skog och mark vid fikapauser och dylikt.
- Verksamhetsutövaren ska informera de boende om allemansrätten och det ansvar som följer med den med avseende på nedskräpning med mera.

Avlopp och slam

Avloppsregler

Hantering av avlopp och slam definieras Miljöbalken. Detta på grund av smittorisker för människor och eventuell negativ påverkan på miljön. Reglerna som man som verksamhetsutövare är skyldig att följa finns i Miljöbalken och i de förordningar, föreskrifter och kommunala beslut som har sin grund i den. Hänsynsreglerna som gäller avlopp och slam finns i Miljöbalkens kap 2 (allmänna hänsyn) och i kap 9 § 7 (specifikt avlopp).

Verksamhetsutövarens ansvar

I det fall som boendet inte är anslutet till kommunalt avloppsledningsnät gäller följande: Verksamhetsutövaren/fastighetsägaren är skyldig att ordna avloppsanläggning och sköta den så att

olägenheter inte uppkommer för människans hälsa eller för miljön. En ny avloppsanläggning kräver tillstånd av miljö- och byggnämnden. Gör man en ändring av en befintlig avloppsanläggning måste man anmäla detta till miljö- och byggnämnden.

Utövaren ska kunna visa att bestämmelserna som gäller följs och att man känner till vilka risker som verksamheten kan orsaka människan och miljön. Han/hon är också skyldig att kontrollera att hanteringen fungerar enligt bestämmelserna (förordning 1998:801, om egenkontroll). Läs mer under Egenkontroll i denna skrift.

Avgifter för t ex slamtömning eller latrinhämtning som gäller i kommunen ska betalas av verksamhetsutövaren.

Verksamhetsutövaren är även skyldig att informera boenden på fastigheten om vad som gäller för avloppsanläggningen.

Rening av avloppsvatten, oavsett om det är ett kommunalt avloppsreningsverk eller en enskild avloppsanläggning, är en känslig process. Det är därför viktigt att de boende informeras om vad som får spolas ned i avloppet och vilka rengöringsmedel som bör användas osv.

Kommunens ansvar

Miljö- och byggavdelningen har ansvar för tillsynen av avloppsanläggningar inom kommunen. Den som äger eller planerar att ordna en egen avloppsanläggning, som inte är kopplad till kommunalt ledningsnät, får information från kontoret om vilka bestämmelser som gäller för utformning och hantering samt om de avgifter som är förenade med hanteringen.

Ett tillstånd för en enskild avloppsanläggning är förenat med vissa villkor, vilka måste följas för att anläggningen ska fungera på ett bra sätt.

Följande krav ställs på anläggningen

- Anmälan om anläggningens utformning och tänkt hantering ska göras till miljö- och byggavdelningen i god tid. **En ny anläggning kräver tillstånd** från miljö- och byggnämnden.
- Anläggningen ska utformas och hanteras enligt de anvisningar som kommunen meddelar.
- Slamtömning ska utföras på det sätt som gäller i kommunen och avtal tecknas för detta med kommunens renhållningsavdelning.
- Latrin bedöms som hushållsavfall och ska hanteras enligt kommunens gällande regler.
- Ytterligare regler kan finnas i kommunens renhållningsordning.

Övrig lagstiftning

Nedan följer några exempel på övrig lagstiftning som berör bärplockning och tillfälligt boende.

Allemansrätten

"I Sverige är det tillåtet för alla att vistas i skog och mark och plocka vilda bär som blåbär, lingon och hjortron. Vi kallar det allemansrätten. Det är en frihet som kräver ansvar och hänsyn av besökaren. Vi får inte störa den bofasta befolkningen och måste vara rädda om naturen och andras egendom".

Så inleds Naturvårdsverkets information till bärplockare i Sverige. På www.allemansratten.se finns foldern "Att plocka bär i Sverige ställer vissa krav" att beställa eller ladda hem. Foldern finns på svenska, engelska, estniska, lettiska, litauiska, polska, ryska och thailändska och tar bland annat upp camping, nedskräpning och eldning.

Nedskräpning

Det är enligt miljöbalken (15 kap 30 §) förbjudet att skräpa ner utomhus på plats som allmänheten har tillträde till. Detta betyder i princip att nedskräpning inte får ske någonstans utomhus. Verksamhetsutövaren ansvarar för att nedskräpning ej sker. I plan- och bygglagen framgår det också att tomter (3 kap 17 §) och byggnadens yttre (3 kap 13 §) ska hållas i vårdat skick. Ytterst ansvarig för detta är fastighetsägaren.

Tidigare år har det visat sig att parkering av bilar skett intill dricksvattenbrunnar (inom vattenskyddsområde), vilket är direkt olämpligt.

Vid uppställande av farmartankar (cisterner mellan 1-10 m³) ska anmälan göras till miljö- och byggavdelningen i god tid innan. Anmälan ska även ske vid hantering av mer än 250 l bandfarlig vätska inom vattenskyddsområde. (4 kap 1-2 §§, NFS 2003:24).

Arbetsmiljölagen

Systematiskt arbetsmiljöarbete faller på arbetsgivaren ansvar. Arbetsgivaren ska undersöka arbetsförhållanden, bedöma risker för ohälsa och olycksfall i arbetet, genomföra åtgärder och kontrollera genomförda åtgärder. Dokumentationen samlas lämpligen i den "Egenkontrollpärm" som är tillgänglig för alla som arbetar i det tillfälliga boendet.

Tobakslagen

Tobakslagen förbjuder bland annat rökning i lokaler dit allmänheten har tillträde, till exempel allmänna utrymmen på hotell. Särskilda utrymmen får avsättas för rökning.